

Landsforeningen
MARTIN A. HANSEN

Nyhedsbrevet nr. 26

JUNI 2023

Indledning

Henning Nørhøj, formand for Landsforeningen Martin A. Hansen

Kære medlemmer

Dette nyhedsbrev har ikke samme store omfang, som det efterhånden var blevet "tradition". I bestyrelsen har vi besluttet at udsende et nyhedsbrev ca. en gang i kvartalet, sådan at vi i højere grad kan informere om, hvad der foregår og skal foregå af aktiviteter i Landsforeningen.

Den 29. april afholdt vi generalforsamling på Liselund Højskole i Slagelse. Generalforsamlingen var velbesøgt. Bestyrelsen består nu af Henning Nørhøj (formand), Søren Thomsen (næstformand), Jens Thøsing (kasserer), Ida Gammelmark, Gunnar Kragh, Signe Rössing.

Den såkaldte "Skolebog" med titlen "Til barnets bedste" er blevet lidt forsinket undervejs, men udkommer pr. 1. august på forlaget Hovedland. Vi bringer i dette nyhedsbrev et uddrag og en præsentation af bogen. Landsforeningen udgav i slutningen af 2022 bogen om Martin A. Hansen og kunsten med titlen "Med en omstilling i øjet". Salget er i gang. Vi flottede os med et stort oplag. Så derfor opfordres medlemmerne til at købe et eksemplar. Den er en oplagt gavebog. Se hjemmesiden, hvor bogen kan erhverves online.

Sommerens begivenhed bliver den traditionsrige fødselsdagsfejring den 20. marts, som finder sted i Strøby præstegårdslade. Fødselsdagen falder i år på en søndag. Se nærmere i dette nyhedsbrev om selve programmet for dagen.

På Liselund Højskole er der kursus om Martin A. Hansens forfatterskab og liv. Titlen på kurset er "Martin A. Hansen – en mangfoldig forfatter" og tiden er 24. – 30 september. Se nærmere om program på Liselunds hjemmeside www.liselund.dk

Et seminar om Martin A. Hansen og skolen afholdes i efteråret på Hadsten Højskole. Se programmet i dette nyhedsbrev.

Indhold

- 331.** Takketale efter modtagelsen af Martin A. Hansen-Prisen, d.20.08.2022.
- 332.** Formandens beretning ved generalforsamlingen 29. april 2023
- 333.** Henning Jensen, ”En skidt knægt” (2022)
- 334.** ”Den ukendte naturmaler”. Anmeldelse af ”Martin A. Hansen og kunsten” i Midtjyllands Avis 4. februar 2023.
- 335.** ”Til barnets bedste - Martin A. Hansen og skolen i dag”, red. Jørgen Jørgensen 2023.
- 336.** Uddrag fra bogen: I skole med Hr. Hansen. Et interview med en elev, Jørgen Sørensen, ved Henning Nørhøj
- 337.** Seminar om Martin A. Hansen og Skolen, lørdag d.28.oktober 2023 på Hadsten Højskole
- 338.** Renovering af Strøby kirke.
- 339.** Digterens fødselsdag den 20. august. Arrangement i Strøby

331: Takketale efter modtagelsen af Martin A. Hansen-Prisen, afholdt af Ole Juul d. 20.08.2022

Tak til Landsforeningens bestyrelse, fordi I har besluttet at give mig den fornemme Martin A. Hansen-Pris i år. Jeg er beæret over at træde ind i rækken af de personer, der tidligere har modtaget prisen. Nu skal vi i disse valgtider ikke gå for meget Støjbjerg i det, men det er da en tanke værd, at det udelukkende er jyder, der gennem årene har gjort sig fortjent til prisen.

Tak til dig, Henning Nørhøj, for begrundelsen for, at jeg skulle have prisen. Det betyder meget for mig, at du på den måde, som du nævner, har læst, hvad jeg har skrevet om Martin A. Hansen. Nogle gange skal der én udefra til at se et mønster. Det har du set, og med den viden og indsigt du har, så er der kun at konstatere, at det med afsæt i Martin A. Hansens kristendomsforståelse åbenbart er lykkedes mig at give et særligt og samlet billede af en forfatter, som vi begge sætter meget højt.

Jeg er opvokset i Thy, men student fra Haslev gymnasium i 1970, og i 1971 begyndte jeg på teologistudiet på Aarhus Universitet efter et mislykket år med historie. Humaniora var i den grad besat af dem, man senere har omtalt som 'munkemarxister'. Det var ulideligt, men det var på den anden side lærerigt.

Jeg havde i de år jeg studerede en del at gøre med danskstuderende, og på Dansk og Nordisk var den politiske glød for alvor lysende. Så blandt disse studerende kunne man sagtens få ørerne i maskinen, hvis man forholdt sig positivt over kristendommen og traditionen i sin helhed.

En aften er jeg til fest hos nogle venner. Jeg er – både hvad partner og studie angår – single denne aften, og langt de fleste af dem, der er med, læser dansk. Hen på aftenen kommer jeg i snak ned en vældig sød pige, som just er begyndt på danskstudiet, og jeg forsøger hele tiden at holde samtalen på hendes fags præmisser og borte fra teologien og især kirken, da jeg af hendes udsagn tydeligt fornemmer, at det ikke har den store interesse.

Snakken går da også rigtig godt, og på et tidspunkt forsøger jeg med, hvad jeg troede kunne være en rigtig scoresætning: "Jeg har lige læst 'Tornebusken'."

"'Tornebusken.' Hvem har skrevet den?" spørger hun tilbage.

"Martin A. Hansen," svarer jeg og regner med, at nu er der for alvor lagt op til en dybsindig samtale om en af de ypperste danske forfattere fra den periode – og med hvad der deraf måske følger! Men jeg skulle blive klogere.

"Nå, ham den sjællandske bondeknold. Er der nogen, der læser ham i dag? Var han ikke også kristen?" spørger hun og afsøger samtidig med et sultent blik, om der ikke er andre mere interessante emner blandt de tilstedeværende unge mænd.

Og dér sidder man og sveder og brænder inde med al sin begejstring og famlende optagethed af "Midsommerfesten." "Jo, ja," får jeg fremstammet.

"Er du da kristen?" spørger hun med en stemme, kraftigere end jeg bryder mig om, da folk omkring os er begyndt at lytte.

"Tja," mumler jeg og forsøger atter at finde ud af, hvordan jeg kommer ud af det her. "Jeg læser teologi."

"Skal du så være præst og bo i præstegård og alt det der hellige," udbryder hun nærmest inkvisitorisk, og lettere bebrejdende ser hun på mig for sidste gang den aften, kigger rundt i kredsen af de nærmeste og erklærer så alle kan høre det: "Jeg er marxist!"

Og mens hun storsmilende glider ind i en anden kreds tæt på, sidder jeg tilbage med en klokkeklar fornemmelse af, at slaget er tabt. Og senere på aftenen blev Poul Martin Møllers slutstrofer fra "Grøn er vårens hæk" til virkelighed. "Ak, de skønne svandt jo fra hver en kant! Det er tungt, man skal gå hjem alene."

Men hvorfor afskrev man ikke øjeblikkelig et sådant problematisk forfatterskab? Hvorfor i alverden blive ved at læse Martin A. Hansen? Hvorfor beskæftige sig med et forfatterskab, som fra 70'erne og fremefter ikke var regnet overhovedet.

Af tre grunde:

For det første fordi Martin A. Hansen ikke kunne slippe, men var vedvarende optaget af et traditionsstof, som jeg selv var meget optaget af.

For det andet fordi Martin A. Hansen hele tiden i, hvad han skrev, fastholdt et etisk sigte og på den måde viste hen på medmennesket.

Og endelig for det tredje. Evangeliet skulle jo italesættes. Al den døde dogmatik skulle gøres levende i prædikener. Og i denne proces og i det hele taget i formidlingen af evangeliet, fandt jeg – og finder stadig – dyrebart og dyrekøbt stof i Martin A. Hansens noveller og romaner.

Der var på fakultetet forskellige miljøer, man kunne blive optaget af og i. Jeg fandt et åbent miljø i kredsen omkring K.E. Løgstrup, hvor litteraturen blev en øjenåbner, og hvor

Løgstrup lærte os, at man i den bedste litteratur finder de adækvate udtryk for teologiens udsagn. Jeg fulgte hans forelæsninger, forstod ikke meget, men forstod i alt fald, at det her var vigtigt.

På den måde blev jeg via Løgstrup ledt ind på tidsskriftet HERETICA, hvor jeg i overført betydning mødte bl.a. Thorkild Bjørnvig, Ole Wivel, Tage Skou-Hansen, og ikke mindst Martin A. Hansen. Det blev et mangeårigt venskab med Tage Skou-Hansen, og hvad mødet med Ole Wivel angår, har det udmøntet sig i bogen "Som fuglespor i sne – Ole Wivel og kristendommen", som udkom i foråret.

Jeg havde læst "Løgneren" i gymnasiet, kendte novellerne, men nu blev Martin A. Hansen for alvor en øjenåbner. Og så var han interessant, fordi han var kritisk over for den kirke og den institution, som man skulle til at virke i, men som han alligevel aldrig kunne forlade, fordi han vidste, at kirken rummede det, som han kaldte "den revolutionære idé", nemlig evangeliet om Kristus. Det er hans sidste store værk, "Orm og Tyr", et stærkt vidnesbyrd om. I dagbogen skrev han: "Kirken er en selvtilfreds vært, der har en utilfreds lejer boende: Evangeliet."

Interessen har så været der lige siden, og jeg har så gennem årene bl.a. gennem, hvad jeg har skrevet af kronikker, artikler og samlede udgivelser forsøgt at betale af på det, jeg skylder Martin A. Hansen. Herunder mit virke i Landsforeningen.

I 1998 udgav jeg en lille bog om Heretica, "Den tavse Gud", som åbnede en dør ind til seminarer om Martin A. Hansen. Her mødte jeg for første gang Mette Lise Rössing og hendes mand Ullrich på et seminar i Skærum Mølle. Det blev et særdeles godt møde.

I 2009 udgav jeg så i forb.m. Martin A. Hansens 100-årsdag "Fortællingen om Martin A. Hansen og Heretica", hvilket kastede en invitation til festdagen her i Strøby af sig. Endnu et godt møde, hvor jeg fornemmede et stærkt sammenhold mellem bestyrelsen for Landsforeningen og familien. I alt fald tænkte jeg den dag, at det kunne jeg godt tænke mig at blive en del af.

Det blev så en realitet, da jeg blev valgt ind i bestyrelsen i 2015 og ved konstitueringen blev valgt som Landsforeningens formand. Forinden havde jeg et længere telefonmøde med Hans-Ole Hansen, hvilket i den grad inspirerede mig. Men jeg vidste også, at det ville koste tid og kræfter, så jeg kunne kun love Hans-Ole og senere bestyrelsen to valgperioder, 6 år. Hvilket jeg så har holdt.

Det blev 6 virkelig gode år, hvor vi i bestyrelsen fik meget i gang – især omkring formidlingen af Martin A. Hansens forfatterskab, og jeg er i den grad Mette Lise Rössing stor tak skyldig for et fortrinligt samarbejde gennem årene.

Og så lovede jeg mig selv, at jeg ville gøre mit til, at Landsforeningen fik oprettet en Martin A. Hansen Samling. Det lod sig gøre – ikke mindst grundet stor velvilje fra ledelsen og bestyrelsen på Liselund Højskole. Og i dag kan jeg glæde mig over, at Højskolens forstander, Kim Jacobus Paulsen udviser en stor og ægte interesse for Samlingen og for forfatterskabet generelt. Og det er i dag med stor glæde, at jeg besøger "lille Salum" på Liselund, som blev åbnet i fjor.

Interessen for Martin A. Hansen lever. Alene efterspørgslen af foredrag indikerer, at Landsforeningen gør noget rigtigt i formidlingsarbejdet.

Jeg er Landsforeningens bestyrelse og dens konstituerede formand, Henning Nørhøj, særdeles taknemmelig for modtagelsen af Martin A. Hansen-Prisen.

332: Formandens beretning ved generalforsamlingen 29. april 2023

Martin A. Hansen malede både med ord og farver

”Martin A. Hansen malede både med ord og farver”. Sådan er overskriften på en artikel i Kristeligt Dagblad 2. januar 2023. Journalisten Daniel Øhrstrøm indleder som et snoet penselstrøg i sproget med et citat fra essayet ”Edens Have”: ”Mod Vest, et par hundrede Favne nede, laa Engen, hvor den store Orm krøb igennem Aaen”. Barndomsoplevelserne i egnen ved Tryggevælde Å brugte Martin A. Hansen også som billede på sit slægtsforhold og for sit sind, skriver Daniel Øhrstrøm i sin flot anlagte artikel, der først og fremmest præsenterer Landsforeningens nyudgivelse fra slutningen af 2022, ”Martin A, Hansen og kunsten” med undertitlen ”Med en omstilling i øjet”. Artiklen er ikke mindst båret af et interview med Mette Lise Rössing, der sammen med Jørgen Jørgensen har stået for redigeringen og udgivelsen af bogen. Om sin far siger Mette Lise i artiklen: ”Min far malede og tegnede meget mere, end de fleste mennesker er klar over. Det viste vi første gang i 1989, hvor min bror og jeg sammen med interesserede skabte en stor udstilling i det Det Kongelige Palæ i Roskilde. Det var første gang, at offentligheden fik at se, hvor meget han havde malet og tegnet. Dengang udgav man et hæfte, der også hed ”Med en omstilling i øjet”. Den nye bog af samme navn indeholder mindst dobbelt så mange billede og tekster”.

Vi er i Landsbestyrelsen både Mette lise Rössing og Jørgen Jørgensen dybt taknemmelige for det store og ihærdige arbejde, som bogen er udtryk for. Vi kan konstatere, at salget går rigtig godt, og så skal det føjes til, at Mette Lise fyldte 80 år den 1. marts, hvilket blev markeret med en portræt-artikel i Kristeligt Dagblad. Landsbestyrelsen forærede – sammen med Jørgen Jørgensen og Ole Juul - Mette Lise en signeret kultegning af Sven Havsteen Mikkelsen. Vi ønsker endnu engang tillykke og siger endnu en gang tak for dit store arbejde i Landsforeningen gennem årene.

20. august

Årets højdepunkt blev fødselsdagsfejringen den 20. august i Kirkeladen i Strøby. Vi begyndte kl. 13 med smørrebrød, velkomst og sang. Herefter var der foredrag ved Kim Lembek, som er oversætter af den islandske forfatter Jón Kalman Stefánssons romaner. Kim Lembek fortalte levende om inspirationen fra Martin A. Hansen i dette forfatterskab. De nye planchestandere på pladsen ved præstegården stod færdige og blev ”indviet” ved, at Jørgen Jørgensen fortalte om planchernes indhold, nemlig uddrag af Martin A. Hansens essays og skildringer samlet under overskriften ”Tanker til tiden”. Hertil kom nogle gengivelser af forfatterens tegninger og malerier. Alt sammen står det nu som en yderligere information om Martin A. Hansens forfatterskab og en perspektivering af digterruten.

Gunnar Kragh har været primus motor i det praktiske omkring fremstillingen af planchetavlerne hos tømrerfirmaet Bondeskovgaard, samt opstillingen.

Ved fødselsdagsfejringen blev Ole Visti Petersen, Landsforeningens første formand, udråbt til æresmedlem. Den nuværende formand overrakte derefter Martin A. Hansen-prisen til Ole Juul og motiverede uddelingen. Formandens tale er i Nyhedsbrevet november 2022 og Ole Juuls svartale kommer i Nyhedsbrevet maj 2023.

Hjemmesiden.

Vi har i løbet af året skiftet redaktør af hjemmesiden, idet Bjørn Popp har overdraget opgaverne med redigering og ajourføring af hjemmesiden til Patrick Gammelmark. Bjørn Popp har løst de mange opgaver tilfredsstillende. Med Patricks overtagelse af arbejdet er det tydeligt lettere at kommunikere mellem bestyrelse og redaktør. Patrick er indforstået med Landsforeningens arbejde. Fra efteråret tog Patrick da også fat på en forenkling af hjemmesiden, og ikke mindst fik han etableret en salgsside, der gør det lettere at gøre bogindkøb.

Bogsalget og udgivelser.

Bogsalget varetages af Signe Rössing. Salget er overvejende net salg. Selve lageret af bøger er her i kælderen på Liselund, hvor pedellen Michael er i gang med at opstille hylder, så lagerbeholdningen bliver mere overskuelig.

Udgivelserne har i dette år været et nyt boghæfte af Jørgen Jørgensen, ”Tanker til tiden”. Derefter kom kunstbogen. Omkring 1. august udkommer på forlaget ”Hovedland” en bog om Martin A. Hansens pædagogik og skolearbejde, dels med artikler af forfatteren selv dels en række artikler af nulevende forfattere, der relaterer til Martin A. Hansens særlige pædagogik og hans arbejde som lærer. Bogen, der har titlen ”Til barnets bedste” og er redigeret af Jørgen Jørgensen, er en udbygning af ”Martin A. Hansen og skolen”, redigeret af Hans Røpke og Ole Wivel, der udkom i slutningen af 1960’erne.

Digtterruten

Som tidligere nævnt har Digtterruten fået et markant centrum med opstillingen af de nye planche-tavler ved Strøby præstegården ved vejen ned til Spangen ved Trykkevælde å. Vi kan konstatere, at flere foreninger og grupper kommer i busser til Digtterruten, og at besøgstallet er stigende

Seminarer

Vi fik gennemført ét seminar, nemlig om Martin A. Hansen og kunsten. Hertil kommer, at Liselund havde et velbesøgt ugekursus i slutningen af september med titlen ”Som ild og vand” om Martin A. Hansen og Karen Blixen. Kursets ekskursion gik til Digtterruten på Stevns. I øvrigt er der i den sidste uge i september atter planlagt et kursus på Liselund om Martin A. Hansens liv og forfatterskab. Landsforeningen indbyder endvidere til et seminar d.28.oktober på Hadsten Højskole om ”Martin A. Hansen og skolen” på baggrund af

udgivelsen af bogen ”Til barnets bedste”. Program og indbydelse udsendes til medlemmerne i løbet af sommeren.

Bestyrelsen

Første halvdel var præget af høj aktivitet. Enkelte af os holder foredrag og udgivelserne og udbygningen af Digterruten har lagt beslag på os. Vi skiftede formand i løbet af året, idet jeg helt overtog formandsfunktionerne. Vor hidtidige formand Ida Gammelmark havde på det tidspunkt ikke kræfterne, og måtte se sig nødsaget til trække sig tilbage. Til vores glæde forbliver Ida i bestyrelsen. Mette Lise, der har båret en stor del af læsset i bestyrelsens arbejde, ville gerne have frihed til eget skribentarbejde og forberedelsen af flytning til anden bolig. Til vores glæde var Ole Juul parat til at bistå bestyrelsen som konsulent. Men alt i alt besluttede bestyrelsen så i eftersommeren at dæmpe vore aktiviteter for en periode, dvs. efteråret 2022 og vinter/forår 2023.

Med stor tak for godt samarbejde i bestyrelsen og opbakning blandt medlemmer. Tak, fordi I formidler vort arbejde og tager initiativ til afholdelse af foredrag og ture på Digterruten.

Vi ser frem til det næste års mange opgaver.

På Landsbestyrelsens vegne,
Henning Nørhøj, formand

333: Henning Jensen, "En skidt knægt" (2022)

Den følgende tekst er sendt fra Ole Juul, som giver flg. begrundelse: "Min gode ven, Leif Brøndbjerg, sendte mig forleden et par kapitler fra skuespiller Henning Jensens seneste bog, "En skidt knægt", hvor han bl.a. skriver om sine fire år som kostskolelev på Haslev Gymnasium. Han havde nogle ganske andre oplevelser end jeg, da jeg gik der fra 1967-70. Men der er en passage i kapitlet om en elsket dansklærer, som jeg tænkte skulle med i Nyhedsbrevet.

Henning Jensen, "En skidt knægt" (2022)

KNUD BØRGE

Mit lys brændte hurtigt ned på det sted, og jeg var efterhånden ved at være godt og grundigt på spanden. Men så kom han: Knud Børge!...Han kunne ikke undgå at blive min ledestjerne, og jeg fulgte ham blindt og grådigt ind i litteraturens Sodoma og Gomorra.....Jeg besatte på det nærmeste den lokale boghandel, hvor ejeren et kort øjeblik troede, han var kommet i himlen. I et par hektiske efterårsmåneder plyndrede og hærgede jeg hans reoler og efterlod ham som en nedslidt, men velhavende mand. Den kommunale bibliotekar, der altid så ud, som om han først lige skulle tjekke et indre forbryderkartotek, inden han udleverede det ønskede, gjorde jeg til et rystende nervevrag, men han var nu i forvejen et meget nervøst menneske. Hvis man bad om en titel, der lå lidt vel langt fra Pippi Langstrømpe eller Erik Menveds barndom, stirrede han chokeret på én, som om man havde tilbudt ham et kilo kokain, og stammede noget om, at den mente han bestemt ikke var hjemme for øjeblikket. De titler, jeg nu uden blusel krævede at få udleveret, sendte ham nærmest i koma; men frem kom de!

Det mest afgørende blev dog, at han direkte pegede på den kilde, der gav mig identitet: Martin A. Hansens forfatterskab, som jeg i forvejen havde i ti bind, men aldrig havde kigget ret meget i. En dag læste jeg hans novelle „Manden fra Jorden“ og blev stærkt foruroliget. Jeg forstod ikke dens hemmelige budskab, men følte mig alligevel tiltrukket, som om den ville mig noget. Da jeg nævnte det for Knud Børge, lignede han en, for hvem brikkerne faldt på plads. Han spurgte, hvor i landet jeg kom fra, og da jeg fortalte ham det, udbrød han: „Læs ham. Det hele. Men forfra. Bare læs ham. I er kun født fem kilometer fra hinanden.“ Jeg gjorde, som han sagde, og alting faldt på plads. Der var ikke en linje, ikke en skildring, ikke en person, der ikke var identisk med mine egne indre billeder. Marker, grøfter, træer og gårde, mennesker, kampe, nederlag og længsler. Alt det, jeg troede, var min egen halvneurotiske sansning af verden og derfor havde stuvet af vejen i skam, blev i hans prosa en overbevisende sandhed. Han legitimerede ganske enkelt min ret til at se og høre, som jeg gjorde, til at leve, opfatte og være den, jeg var. Pludselig forstod jeg, hvorfor

farfar de sidste 25 år af sit liv sad bøjet over en bog. Han ville begrundes i sine oplevelser, han ville bekræftes i sin væren, han ville holde fast.

334: "Den ukendte naturmaler". Anmeldelse af "Martin A. Hansen og kunsten" i Midtjyllands Avis 4. februar 2023

»Kunsterne maa bestandig vende tilbage til naturen, hvilken retning de saa end tilhører, om de arbejder ude i det fri eller hjemme i værkstedet, mødet med naturen er selve livskilden.« Sådan skrev Martin A. Hansen (1909-55) i bogen »Dansk Vejr« fra 1953, hvor han også skriver: »Naturbilledet, især dynamiske billeder fra naturen, er da ogsaa elementært for digtningen.«

I årene efter Anden Verdenskrig var Martin A. Hansen en af landets førende kulturpersonligheder, og hans forfatterskab regnes den dag i dag for et af de væsentligste i det sidste århundrede. Især romanen »Løgneren« fra 1950, der ved oplæsning i radioen i sin tid lagde gaderne øde, er blandt de romaner som skoleelever i generationer har været igennem. Ældre læsere har måske stadig filmatiseringen af romanen fra 1970, med Frits Helmuth i hovedrollen, inde på nethinden.

Om nogen kunne Martin A. Hansen male med ordene, hvilket tydeligt fremgår af romanerne »Lykkelige Kristoffer« og »Orm og Tyr«, samt novellesamlingen »Agerhønen«. Men nu viser det sig at han også kunne male natur- og landskabsbilleder med pensel. Det fremgår af bogen »Martin A. Hansen og kunsten – med en omstilling i øjet«, som forfatterens datter, Mette Lise Rössing, er medredaktør på.

Malede med kalkkost

Det er mindre kendt at min far tegnede, malede og skar figurer i træ stort set hele sit liv. Som dreng malede han med kalkkost og pensel på de mure, der endnu ikke var kalkede, når han hjalp sin far med at kalke husene. Når min far fik fat i et hæfte, blev de tomme sider hurtigt fyldt ud med tegninger og farver. Fandt han et stykke træ, blev det udskåret til en figur. Hans interesse for tegninger og malerier fortsatte livet ud, fortæller hun, der som barn ligesom sin bror oplevede, at det at tegne og male var et nødvendigt åndehul for ham. Både i forbindelse med hans arbejde og som ren afslapning. Han havde altid tegninger og skitser liggende på arbejdsbordet og en notesblok i lommen, når han var på udflugt i naturen. På vores ferier var nogle af de bedste stunder, når hele familien malede sammen. Da mærkede vi hans fulde nærværelse.

Det er tydeligt, at selvom Martin A. Hansen valgte forfattergerningen og ikke billedkunsten som profession, så betød det ikke, at han opgav maleriet. Billedkunsten blev så at sige et værktøj i hans forfatterskab, hvilket han har tilfælles med mange andre forfattere. Karen Blixen malede for eksempel, før hun begyndte at skrive, og Holger Drachmann var en glimrende marinemaler. I sin malerkunst var Martin A. Hansen især optaget af lyset, både

mellem træstammerne i bøgeskoven og i det åbne landskab. Og han var ikke bange for at sætte stærke farver på, for sådan er virkeligheden, og sådan oplevede han det selv. I den tidligere omtalte bog »Dansk Vejr« nævner han, at hvis man malede himmel, så skulle det være blå, og landet skulle være grønt. Det var lov, sagde han, og hvis nogle så kom og sagde, at himlen nogle gange var grøn, så var man fræk.

En tur til barndommens land

»Ikke desto mindre havde jeg som alle andre lejlighed til at se, at paa næsten alle klare dage er himlens vestlige del grøn lige ved solnedgang«, skriver han, og han erkendte, at det blå hav ofte kunne være mere »graat, hvidligt eller grønt end blaat.« Martin A. Hansen blev født i Strøby på Stevns i Østsjælland, og engene omkring Tryggevælde ådal var hans legeplads.

Hans forfatterskab er påvirket af hans barndom her, og nu er der gode muligheder for at lære dette landskab nærmere at kende. For Landsforeningen Martin A. Hansen har anlagt en cirka 20 kilometer lang cykelrute, som også kan gøres i bil. Undervejs på ruten er der seks infotavler, der fortæller om sammenhængen mellem stedet og forfatterskabet. Der er udgivet både en folder og en bog om digterruten på Stevns.

Et godt udgangspunkt for en tur i dette sjællandske landskab, der har formet hans forfatterskab, er kirken og præstegården i Strøby. Her finder man et besøgssted med mindst 18 plancher med tekster af Martin A. Hansen, og herfra kan man så gå ned til vandrestien langs åen, hvor man også finder bænke, infotavler og shelter undervejs. Vil man nærstudere nogle af forfatterens malerier, har Liselund Højskole i samarbejde med landsforeningen indrettet en mindestue med offentlig adgang. Den lille samling indeholder blandt andet malerier, tegninger, bøger og enkelte møbler, som Mette Lise Rössing og familien har doneret.

Af Søren Olsen.

335: "Til barnets bedste - Martin A. Hansen og skolen i dag", red. Jørgen Jørgensen 2023

Martin A. Hansen (1909-1955) er hovedsagelig kendt som forfatter, der med sine romaner, noveller og essays blev en toneangivende stemme i efterkrigstidens danske litteratur -og kulturdebat. Mindre kendt er hans mangeårig virke som lærer. Martin A. Hansen virkede i femten år fra 1930 til 1945 som lærer. Lærergerningen var således en fremtrædende del af hans erfaringshorisont og prægede som sådan hans forfatterskab. Forholdet til lærergerningen kom tydeligt til udtryk i hans roman "Løgneren" (1950) om læreren Johannes Vig på Sandø og hans optagethed af fortællingen som skolens urform.

Det daglige skolearbejde gav Martin A. Hansen anledning til ved flere lejligheder at diskutere skolens praksis og opgave. I den forbindelse gjorde han op med den énstrengede og resultatorienterede undervisningsform, der udelukkende koncentrerede sig om kundskabsmeddelelse via mekanisk og åndløs indlæring. Skolens opgave ifølge Martin A. Hansen var derimod at forstå som en dobbeltopgave: både at levere undervisning og at være dannende, dvs. at udruste eleven til at kunne navigere i livet og magte tilværelsen.

Erfaringerne fra skolen og det daglige skolearbejde beskrev Martin A. Hansen i en række artikler og essays, hvoraf en stor del er samlet i bogen "Til barnets bedste – Martin A. Hansen og skolen i dag" (2023). Bogens overordnede anliggende er, at præsentere nogle af Martin A. Hansens overvejelser om skolen og bringe dem ind i den aktuelle diskussion om skolens opgaver og formål. Bogen er opdelt i to dele. I første del gengives tekster af Martin A. Hansen, forsøgt valgt således, at de kan bibringe læseren et indtryk af bredden og dybden i hans tanker om skolen og lærergerningens praksis. Teksterne i bogens anden del, som er skrevet af kendere både af forfatterskabet og skole- og undervisningsverdenen, aktualiserer Martin A. Hansens skoletanker i dialog med væsentlige problemstillinger, som knytter sig til skolen, som den er i dag.

Af Jørgen Jørgensen

336: Uddrag fra "Til barnets bedste": I skole med Hr. Hansen. Et interview med en elev, Jørgen Sørensen, ved Henning Nørhøj.

Det er vanskeligt at finde frem til Martin A. Hansens gamle elever. De er i sagens natur blevet gamle – eller rettere: de er ikke mere. Men to elever fra Kapelvejens skole kan stadig berette lidt om skoletiden hos "Hr. Hansen", som de kaldte ham dengang – og det gør de stadig.

Martin A. Hansen blev ansat som kommunelærer på Kapelvejens skole den 1. august i 1933. Kapelvejens skole fungerede som øvelsesskole for Blågård Seminarium fra 1937 til 1963.

Jørgen Sørensen og Verner Wulff Wulffejdt var elever i de sidste par år af Martin A. Hansens ansættelse ved Kapelvejens skole. De to elever er i dag 87 år. Jørgen Sørensen er bosiddende i Stege, og Verner Wulffejdt bor i Næstved. De begyndte begge i skolen i 1941. Men det er først i 1944, at de får Martin A. Hansen som lærer i fagene dansk og historie. De er så i 4 klasse, og de to fortsætter med ham som lærer frem til 5. klasse.

Det er Jørgen Sørensen, som er min kilde. Det er Jørgen Sørensen vi ser på skolebilledet på forreste række og med skiltet 1 F M, dvs. Første Fri Mellem. Det er en drengeklasse på 28 elever. Men det er ikke Hr. Hansen, der står ved siden af klassen, men Hr. Salling, som var deres klasselærer, mens Martin A. Hansen var gået "under jorden".

Jørgen, vil du fortælle lidt om dig selv?

Jeg er i dag 87 år gammel og dermed født i 1935. Jeg voksede op i Struensegade 22 på Nørrebro – altså lige i nærheden af Kapelvej og Blågårds Plads. Vi var en søskendeflok på i alt fire. Området omkring Blågårds Plads var dengang præget af en befolkning, der levede i små kår. Det var et udpræget arbejderkvarter. Min far var flyttemand med egen forretning. Så vi havde det faktisk helt godt. Min fritid gik stort set med at være cykelbud.

Hvad var din uddannelse?

Jeg gik ud af Fri Mellem og kom i selve Mellemskolen. Efter mellemskoleeksamen kom jeg i kontorlære på et forsikringskontor. Jeg var ret god til at tegne, så jeg tog en uddannelse som teknisk tegner og blev så ansat som teknisk tegner og senere konstruktør hos B og W.

Noget af din barndom var jo under besættelsen. Mærkede du noget til det?

Det husker jeg ikke særligt godt. Kun er der en begivenhed, som står tydeligt for mig. Det var den dag, hvor Shellhuset blev bombet og der skete den forfærdelige fejltagelse, at Den franske Skole på Frederiksberg blev ramt. Vi så flere bombefly, der gik lavt ind over Nørrebro og frem mod Københavns centrum. Det var jo dér, Shellhuset lå. Men så måtte

en af flyene gå ned pga. af havari – og det var jo ved Den franske Skole. De næstfølgende fly troede så, at det var målet. Det gjorde dybt indtryk på os, da vi hørte, hvad der var sket.

Du havde Martin A. Hansen som lærer næsten et par år. Hvad kan du fortælle om hans undervisning?

Ja, for det første brugte vi ikke rigtig hans fulde navn. Vi kaldte ham Hr Hansen, ligesom vi i øvrigt kaldte lærerne ved efternavn. Vi vidste godt, at han var forfatter. Men det var ligesom ikke noget vi bemærkede. Han talte aldrig om, hvad han skrev. Og han læste heller ikke op af det, han skrev af noveller osv. Han var vores klasselærer og underviste os i dansk og historie.

Det var jo sådan, at lærerne dengang godt kunne finde på, at dele lussinger ud. Det var helt tilladt og ret så almindeligt. Men jeg kan ikke komme i tanke om, at Hr. Hansen nogensinde brugte korporlig afstraffelse så som lussinger. Han skældte heller aldrig ud og behøvede i øvrigt ikke at hæve stemmen for at få ro. For det var der bare i hans timer. Hans rolige stemme var nok. Jeg tror, at han tryllebandt os med sin undervisning. Det jeg tydeligt husker, det er, at når han syntes, at undervisningen blev for kedelig, så afbrød han det, han var i gang med, hvad enten det var noget, han skrev på tavlen eller noget han redegjorde for. Så tog Hr. Hansen fx ”Robinson Crusoe” frem og læste et stykke fra romanen. Og så tegnede han på tavlen, hvordan Robinson Crusoe fremstillede sine redskaber og hvordan han brugte dem. Hr. Hansen var nemlig rigtig god til at tegne, så vi var helt opslugt af, hvordan Robinson Crusoe kunne klare sig. Fortællingen blev levende for os. Jeg tror det her er noget af det, jeg husker allerbedst fra min skoletid.

Var der ikke noget med, at Martin A. Hansen var væk fra undervisningen i flere måneder?

Jo, det er rigtigt. I fjerde klasse underviste han os ikke det meste af efteråret 1944 og en god del af vinteren og foråret 1945. Vi så ham først i midten af maj ca. en uge efter befrielsen. Vi fik at vide, at han havde været syg og også indlagt på hospital.

Min mor og far snakkede meget om Hr. Hansen derhjemme. De beundrede ham vist rigtig meget. Da vi i skolen fik at vide, at nu kom Hr. Hansen tilbage, købte min mor en stor flot buket blomster, Hun mødte op på skolen sammen med andre forældre fra klassen, der ville byde Hr. Hansen velkommen tilbage.

Jeg fortæller så Jørgen Sørensen, at Martin A. Hansen var engageret i modstandsbevægelsen som forfatter, idet han leverede bidrag til den illegale antologi ”Der brænder en ild”, samt det ligeså illegale blad ”Folk og Frihed”. Det medførte, at Martin A. Hansen måtte ”gå under jorden” fra ca. 8. september 1944 og frem til 11. april 1945, hvorefter han bliver indlagt på Bispebjerg hospital pga. af nyresten. Her bliver han så udskrevet den 14. maj og genoptager skolearbejdet. Tiden ”under jorden” tilbragte han hos venner rundt om i København. Så jeg kan ikke lade være med at spørge Jørgen Sørensen om faren brugte sin flyttebil til andet end flyttegods. Jørgen Sørensen kan ikke udelukke,

at der var en sammenhæng mellem den megen snak om Hr. Hansen derhjemme – og så det med at Martin A. Hansen en gang imellem måtte skifte skjulested i København.

I øvrigt er Jørgen Sørensen's fortælling om Martin A. Hansens undervisning og navnlig hans tavshed omkring sin forfattervirksomhed i god overensstemmelse med det, vi kan følge i hans dagbogsnotater. Martin A. Hansens dagbog indeholder forbavsende lidt om skolearbejdet, men til gengæld kan vi følge hans arbejde med forfatterskabet – ikke mindst ”Lykkelige Kristoffer”. Der er ingen tvivl om, at stillingen som lærer ved Kapelvejens skole var en økonomisk nødvendighed for Martin A. Hansen. Men det var ikke ”venstrehåndsarbejde” og pligt. Det var også lyst og engagement både i selve undervisningen, men også i elevernes ve og vel. Hans manglende oplagthed, trætheden giver ham dårlig samvittighed ved at holde skole. Men interviewet med Jørgen Sørensen tyder på, at eleverne ikke har mærket til, at det var en overarbejdet lærer, der underviste dem.

337: Seminar om Martin A. Hansen og Skolen, lørdag d. 28. oktober 2023 på Hadsten Højskole

Martin A. Hansen og Skolen

Lørdag d.28.oktober 2023

Hadsten Højskole, Østergade 49, 8370 Hadsten

Mødeleder: Ole Juul

Det daglige skolearbejde gav Martin A. Hansen anledning til ved flere lejligheder at diskutere skolens praksis og opgave. I den forbindelse gjorde han op med den énstrengede og resultatorienterede undervisningsform, der udelukkende koncentrerede sig om kundskabsmeddelelse via mekanisk og åndløs indlæring. Skolens opgave ifølge Martin A. Hansen var derimod at forstå som en dobbeltopgave: både at levere undervisning og at være dannende, dvs. at udruste eleven til at kunne navigere i livet og magte tilværelsen. Erfaringerne fra skolen og det daglige skolearbejde beskrev Martin A. Hansen i en række artikler og essays, hvoraf en stor del er samlet i bogen *Til barnets bedste – Martin A. Hansen og skolen i dag* (2023).

10.00 Ankomst, kaffe, velkomst

10.30: Tidl. seminarielektor, forfatter Jørgen Jørgensen

Martin A. Hansen, skolen og fortællingen som bindemiddel i fundamentet for erkendelse og dannelse.

Vi lærer ikke at forestille os, men vi lærer gennem forestillingen og refleksionen. Erfaringen af imaginationen som et menneskeligt vilkår på godt og ondt understregede for Martin A. Hansen lærergerningens elementære betydning og lærerens store ansvar som rollemodel og formidler i undervisning.

Udfordringen for underviseren består i at komme i dialog med barnets imagination. Martin A. Hansen knyttede her til barnets iboende anlæg for undren. Hvad læringsprocessen angik, fremhævede Martin A. Hansen fortællingen og det udenadlærte vers som uovertrufne medier. Opfattelsen var præget af hans egne erfaringer fra almuens mundtlige fortællingstradition, hvor han fik forståelse for de store formidlings- og integrationspotentialer, som fortællingen og verset rummede. Nedprioriteringen af den narrative form for læring til fordel for den resultatorienterede tilgang opfattede Martin A. Hansen som en katastrofe. Skolen huggede hermed en af sine allervigtigste livliner over.

12.00 Frokost

13.00: Idéhistoriker og pædagogisk konsulent i Folkehøjskolernes Forening, Jonas Møller

Johannes Grundtvig? – højskolens pædagogik set i lyset af Martin A. Hansens og Grundtvigs skoletanker

Da skolelæreren Johannes Vig i Martin A. Hansens roman Løgneren flytter ind i skolestuen på Sandø, er hans første pædagogiske handling at vaske kalken af skolestuens ruder, som hans forgænger havde kalket til for at forhindre dem i at kunne kigge ud af skolestuen og dermed svække deres opmærksomhed på den faglige undervisning. Under parolen 'skolen for livet' udkastede Grundtvig i 1830'erne sine radikale tanker om en folkelig højskole, der skulle oplive og oplyse almuen og gøre op med det formørkede og tilkalkede skole- og uddannelsessystem, som Grundtvig med vanlig sans for dramatik kaldte 'den sorte skole' og 'skolen for døden'. Foredraget har til hensigt at belyse fællestræk i Hansens og Grundtvigs skoletanker og forsøgsvist tegne konturerne af en mulig 'Johannes Grundtvigsk pædagogik og perspektiver i dens forhold til en aktuel forståelse og fortolkning af de danske folkehøjskolars pædagogik og praksis.

14.30 Kaffe

15.00: Seminarielektor Jens-Peter Noes Olesen

Martin A. Hansen og pædagogikkens evige ting

Debatten om hvad skolen kan og skal er et spørgsmål, der har stor offentlig bevågenhed. Siden årtusindskiftet har den politiske handlekraft og ambition på skolens vegne især været knyttet til den empirisk orienterede uddannelsesforskning. Her har man ladet sig lede af forestillingen om, at der gennem forskningsbaserede studier kan gives klare retningslinjer og præcise fremgangsmåder for den pædagogiske praksis i skolen. Kodeordet for "den empiriske vending" har været "evidens" og den synes at arbejde ud fra den mere eller mindre artikulerede præmis, at den pædagogiske praksis lader sig kontrollere og beherske, hvis læreren ved "hvad der virker".

Martin A. Hansens tanker om skole og pædagogik trækker i en anden retning. Han vidste bedre end de fleste, at det er uoverkommeligt at holde skole. De pædagogiske og dannelsesmæssige bestræbelser i skolen unddrager sig i afgørende forstand menneskets beherskelsestrang. Erfaringen tilsiger, at dannelse indfinder sig bag om ryggen på de involverede parter. Den gode lærer har sans for at træde tilbage på rette tid og sted, for at den sag, som skal forme eleven kan træde frem. Sådan har det altid været og Martin A. Hansen havde dermed blik for det, man kan kalde "pædagogikkens evige ting".

Opmærksomheden på disse sider af pædagogikken har nok ligget underdrejet i mange års skolepolitiske interventioner, men de genfindes aktuelt hos den tyske sociolog Hartmut Rosa og foredraget vil trække linjer mellem nogle af de to tænkeres pædagogiske overvejelser.

16.30 Afslutning

Pris: 500 kr., der inkluderer foredrag, 2 x kaffe og frokost.

Tilmelding, senest d.13.oktober: Hadsten Højskole, Østergade 49, 8370 Hadsten,

e-mail: info@hadstenhojskole.dk - tlf.: 86 98 01 99

Betaling, senest d.13.oktober via mobilepay: 36527. HUSK: Skriv *navn* og *Martin A. Hansen* i beskedfeltet.

Hvis ikke mobilepay er muligt, kan indbetalingen ske via bankoverførsel: Reg.1935, kontonr. 4382886963.

338: Renovering af Strøby Kirke

Formand for menighedsrådet Jan Østerskov og Kirke- og kulturmedarbejder Mette Stenumgaard fortæller her om renoveringen. Og fra Landsforeningen siger vi tak, fordi vi må bringe et uddrag fra deres artikel i i Nordstevns Pastorats kirkeblad fra juli, august, september 2022.

Lettere og friskere farver

Nyt gulv med varme. Lettere, friskere farver på alt træværk. Renset, nymalet og nyligt stemt orgel. Nye, lette stole i stedet for de gamle, tunge bænke. Ny reol til salmebøger. Mange holdt helt forståeligt af de gamle bænkegavle, som har været med til at give Strøby Kirke karakter i mange år. Derfor røg bænkegavlene ikke ud sammen med bænken. De blev i stedet rensede og farverne frisket op med sikker hånd.

Nu står bænkegavlene som udsmykning i tårn-rummet og som minde om det kirkerum, der var en gang.

Enkle og fleksible stole

De nye stole er der formentlig en del kirkegængere, der skal vænne sig til. Stolene er umiddelbart den mest markante nyhed i kirkerummet. De vil derfor nok være det, man lægger mest mærke til første gang, man træder ind i det renoverede kirkerum. Formand for menighedsrådet Jan Østerskov, ser en række fordele ved skiftet fra bænke til stole:

- Jeg er sikker på, at stolene får hele rummet til at syne lettere. Og vi kommer til at sidde rigtig godt på de nye stole, som i form og siddekomfort bestemt er værdige konkurrenter til bænken, siger han.

Der er mange faktorer at tage hensyn til, når man skal vælge nye stole til et kirkerum. Derfor har menighedsrådet haft et stoleudvalg, som skulle sikre, at alle nødvendige hensyn blev taget- Vi har valgt denne type stole fordi, de både har et enkelt design, er gode at sidde på, lette at gøre rene samt lette at flytte og stable. Det sidste giver mulighed for, at kirkerummet kan indrettes til mange forskellige formål. Endelig skulle farven på stolene selvfølgelig også passe med de nye farver i kirkerummet, siger formanden for menighedsrådet.

339: Digterens fødselsdag d. 20. august. Arrangement i Strøby

Program:

10.30: Gudstjeneste i Strøby kirke og dernæst præsentation af den nyrenoverede kirke

12.00: Velkomst i Kirkeladen v. Henning Nørhøj, formand for Landsforeningen

Frokost.

13.00: Camus og Hansen. Foredrag v. forfatteren Poul Thomas Brandt. Debat

14.30: Kaffe – salg af bøger mv.

Fællessang

16.00: Præsentation af nyudgivelsen ”Til barnets bedste” v Jørgen Jørgensen

16.30 Afslutning

Pris for hele arrangementet 100 kr. Tilmelding til Gunnar Kragh senest 11. august. Betaling v. bankoverførsel til reg. nr. 2360 og konto nr. 9027 344 779 eller på dagen til Jens med mobil pay eller kontant.

* * *